

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-0945213	Datum opzoeking:	20/08/2026
Referentienummer:	aeccc98223194eb59434febed3c007-1	Zoekdata:	23642D0881/00M002
Perceel:	23642D0881/00M002		

Resultaat opvraging perceel gelegen in Vilvoorde afdeling VILVOORDE 2 AFD, sectie D met perceelnummer 0881/00M002 [23642D0881/00M002]

Informatievraag: Beschermd onroerend erfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

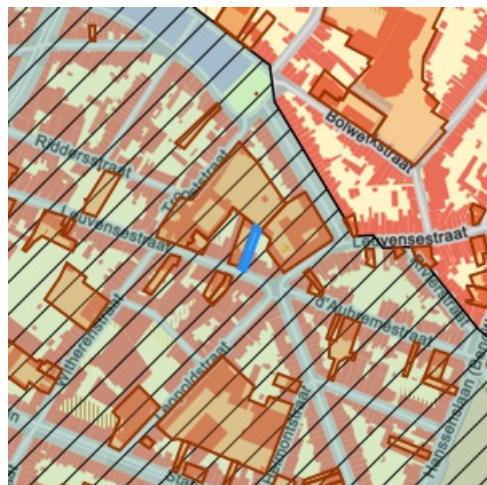
- Het onroerend goed is geen beschermd onroerend erfgoed

Legende

Cultuurhistorische landschappen	Monumenten
Archeologische sites	Overgangszones
Stads- en dorpsgezichten	

Informatievraag: Vastgestelde inventaris onroerend erfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Historische stadskern van Vilvoorde: (detail zie bijlage)

Legende

Landschapsatlas	Archeologische zones
Landschapelijk erfgoed	Bouwkundig erfgoed

Informatievraag: Erfgoedlandschap (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in het erfgoedlandschap

Legende

- Landschapelijk erfgoed

Informatievraag: Unesco werelderfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in de Unesco Werelderfgoedlijst

Legende

- Bufferzones
- Kernzones

Informatievraag: Gebieden geen archeologie (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend erfgoed is niet opgenomen in gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt

Legende

- Gewestelijk
- Gemeentelijk

Informatievraag: Erfgoed plannen (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen erfgoed plannen

Legende

- Beheersplannen
- Onroerenderfgoedrichtplannen

Informatievraag: Wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Historische stadskern van Vilvoorde:** Archeologisch (detail zie bijlage)

Legende

- Archeologische erfgoed elementen
- Archeologische erfgoed gehelen
- Bouwkundig erfgoed elementen
- Landschappelijk erfgoed elementen
- Landschappelijk erfgoed gehelen

Informatievraag: Archeologienota's (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen goedgekeurde archeologienota's

Legende

- Archeologienota's

Informatievraag: Eindverslag archeologie (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen eindverslagen van archeologisch onderzoek

Legende

- Eindverslag archeologie

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Beschermd onroerend erfgoed

De minister bevoegd voor onroerend erfgoed kan een goed beschermen als het door de erfgoedwaarden van algemeen belang is. Het moet minimaal in de staat blijven waarin het zich bevond op het moment van de bescherming.

Is het onroerend goed beschermd, dan gelden er verschillende specifieke juridische (per monument, stads- of dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap) gevolgen om het behoud ervan te garanderen. Bovendien kan je beroep doen op verschillende vormen van financiële ondersteuning.

Er zijn vier mogelijke vormen van bescherming: een beschermd monument, een beschermd cultuurhistorisch landschap, een beschermd stads- of dorpsgezicht en een beschermde archeologische site. Binnen elk van deze statuten is het mogelijk om een overgangszone in te stellen. Zo'n zone ondersteunt de erfgoedwaarden van het beschermde goed.

Vastgesteld onroerend erfgoed

De vaststelling van een inventaris is één van de instrumenten die de Vlaamse overheid kan inzetten om onroerend erfgoed te behouden. Hiermee bevestigt de bevoegde minister dat alle erfgoeditems op een vastgestelde lijst erfgoedwaarde bezitten en nog altijd bewaard zijn. Bij een vastgesteld item moet de overheid, eigenaar of beheerder rekening houden met rechtsgevolgen. De rechtsgevolgen zijn minder uitgebreid dan bij een beschermd erfgoed. Bovendien gelden voor alle vastgesteld bouwkundig en landschappelijk erfgoed in Vlaanderen eenzelfde set rechtsgevolgen.

Het onroerenderfgoeddecreet voorziet bevoegdheid voor steden en gemeenten voor het inventariseren van bouwkundig en landschappelijk erfgoed. De Vlaamse overheid inventariseert het archeologisch erfgoed, varend erfgoed en de landschappelijke gehelen (Landschapsatlas).

Erfgoedlandschap

Anders dan bij een bescherming of vaststelling van een onroerend goed verloopt de procedure van een erfgoedlandschap via de regelgeving Ruimtelijke Ordening. Als er voor een gebied een RUP wordt opgemaakt, kan de plannende overheid (gemeente, provincie of Vlaanderen) ervoor kiezen om hier ook een erfgoedlandschap in af te bakenen. Zo kunnen er stedenbouwkundige voorschriften gekoppeld worden aan het erfgoedlandschap waarmee ingezet wordt op erfgoedzorg. Wordt je goed erfgoedlandschap, moet je rekening houden met zorgplicht.

Unesco werelderfgoed

De Werelderfgoedconventie van 1972 betracht cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid, te bewaren en te ontsluiten voor toekomstige generaties. Meer dan 190 lidstaten hebben deze Conventie ondertekend. België is sinds 1996 ook partij bij het Werelderfgoedverdrag. Zowel cultureel als natuurlijk erfgoed, als erfgoed dat daarvan een gecombineerde vorm is, kan voor de Werelderfgoedlijst worden voorgedragen. Vlaanderen telt momenteel zeven beschermingen op de Werelderfgoedlijst: een serie van 13 begijnhoven en van 26 belforten, het atelier Plantin-Moretus, de woning Giuette, de volledige Brugse binnenstad, het Zoniënwoud, de Wortel-Kolonie en begraafplaatsen en herdenkingsites van WO I.

Gebieden geen archeologie

De kaart wordt sinds 2016 periodiek vastgesteld door het agentschap. Op die manier kunnen percelen of gebieden die beantwoorden aan de criteria voor opname op korte termijn op de kaart opgenomen worden. Dit geeft bouwheren, verkavelaars en ontwikkelaars met plannen voor dergelijke percelen de mogelijkheid om vrijgesteld te worden van een archeologisch vooronderzoek, zonder vertraging en bijkomende kosten.

Plannen

Een goedgekeurd beheersplan legt geen actieve verplichtingen op. Het is en blijft een geconcretiseerde beheersvisie voor een erfgoedplaats. Toch heeft het document in zekere mate een 'dwingend' kader waarbinnen je moet blijven: als je werken wil uitvoeren, moeten ze stroken met de beheersdoelstellingen uit het beheersplan. Zijn de beheersdoelstellingen niet meer passend, dan kan je een aanpassing van het beheersplan aanvragen of een nieuw beheersplan opmaken. De geldigheidsduur van een plan is 24 jaar. In bepaalde gevallen heb je een goedgekeurd beheersplan nodig om een erfgoedpremie aan te vragen.

Geïntervieweerd wetenschappelijk onroerend erfgoed

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft de expliciete opdracht om al het waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen te inventariseren. Door de jaren heen zijn er meerdere wetenschappelijke inventarissen opgemaakt over bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed.

Geïntervieweerd onroerend erfgoed is opgenomen in een wetenschappelijke inventaris. Zo'n opname heeft geen rechtsgevolgen. Het goed wordt enkel beschreven en gedocumenteerd.

Archeologienota's en nota's

Een bouwheer is in bepaalde gevallen verplicht om een archeologienota toe te voegen aan een vergunningsaanvraag. Hij stelt daarvoor een erkend archeoloog aan om een archeologisch vooronderzoek uit te voeren en een archeologienota op te stellen. Of je verplicht bent een archeologienota toe te voegen aan je vergunningsaanvraag is onder meer afhankelijk van: oppervlakte perceel en bodemingreep, ruimtelijke bestemming van perceel en of het terrein zich situeert in een beschermde archeologische site, in een vastgestelde archeologische zone of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

Eindverslag archeologisch onderzoek

Bij bouw- of verkavelingsprojecten maakt een erkend archeoloog verschillende verslagen op om archeologisch erfgoed te documenteren. De bouwheer moet aangeven of er archeologisch erfgoed op het terrein wordt verwacht en hoe hiermee zal worden omgegaan. Een vooronderzoek resulteert in een archeologienota of een nota bij een uitgesteld vooronderzoek. Als uit het vooronderzoek blijkt dat een archeologische site verder onderzocht moet worden, volgt een opgraving, uitgevoerd door een erkend archeoloog. Binnen twee maanden na het veldwerk maakt de archeoloog een archeologierapport met voorlopige bevindingen, dat aantoont dat het werk op het terrein is voltooid en de bouwwerkzaamheden kunnen beginnen. Het definitieve eindverslag, met alle onderzoeksresultaten, wordt binnen twee jaar na de opgraving bezorgd.

Wetgeving

Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 (Belgisch Staatsblad 17 oktober 2013 en 15 april 2014). Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Meer info

www.onroerenderfgoed.be

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van het Agentschap Onroerend Erfgoed, Koning Albert-II-Laan 19, bus 5, 1210 Brussel en Digitaal Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootschalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Document gegenereerd op basis van de gegevens ontvangen van het Agentschap Onroerend erfgoed via de ORIS webservices.

CIB vlaanderen vzw - Kortrijksesteenweg 1005 - 9000 Gent
0425.043.508 - support@realsmart.be

Bijlage

Informatieaanvraag Onroerend erfgoed

(Referentienummer: aeccc98223194eb59434febed3c007-1)

Resultaat opvraging perceel gelegen in Vilvoorde afdeling VILVOORDE 2 AFD, sectie D met perceelnummer 0881/00M002 [23642D0881/00M002]

Vastgestelde inventaris

Vastgestelde archeologische zone: Historische stadskern van Vilvoorde

vastgestelde archeologische zone

Beknopte karakterisering

Typologies [steden](#), [stadsomwallingen](#)

Datering [middeleeuwen](#), [nieuwe tijd](#)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Is de aanduiding van

- **Vilvoorde (Vilvoorde)** Deze zone omvat de historische stadskern van Vilvoorde.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11928>

Beschermingbesluiten

- **Historische stadskern Vilvoorde** - <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5924>
Vaststellingsbesluiten

Historische stadskern van Vilvoorde

Beknopte karakterisering

Typologies steden, stadsomwallingen

Datering middeleeuwen, nieuwe tijd

Beschrijving

Algemene Beschrijving

De historische stadskern van Vilvoorde ligt in de Brabantse leemstreek en ligt grotendeels op zandleembodems, die zelf rusten op meerdere zandige substraten van tertiaire oorsprong. Het zuidoostelijke deel van de historische stadskern ligt in de alluviale vlakte van de Zenne (12,50 m TAW) terwijl het noordoostelijk deel gelegen is op het zuidelijk deel de uitloper van een iets hogere rug van een plateau (18,50 m TAW). De Romeinse heirbaan Asse-Elleweij, buiten de stad nog bekend als Romeinse Steenweg, doorkruiste de stad en heeft waarschijnlijk een rol gespeeld bij het ontstaan van de nederzetting. De oude kern ligt op de rechteroever van de Zenne. De rivier ontvangt er ook de Woluwe- en Trawoolbeek. De kerk staat excentrisch op de zuidwestelijke rand van de middeleeuwse stad, die zelf zuidoost/noordwest georiënteerd is. Op het gewestplan staat het grootste deel van de historische stadskern van Vilvoorde ingevuld als woongebied. Twee lanen in het noorden en het Hanssenspark zijn ingekleurd als parkgebieden en het noordelijk deel langs het Zeekanaal Brussel-Schelde als bufferzone. Het gebied rond het voormalige tuchthuis is woongebied met cultureel, historisch en/of esthetische waarde en het gebied ten westen ervan, het zuidelijk deel langs het zeekanaal Brussel-Schelde, is gebied voor stedelijke ontwikkeling. Rond het ziekenhuis is er een inkleuring als gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut. Ten noorden van de Stationlei wordt het terrein ingevuld als ambachtelijke bedrijven en kmo's.

Archeologische nota

De archeologische kennis van Vilvoorde is zeer beperkt. Uit de prehistorie en de Gallo-Romeinse periode zijn binnen de stadskern tot op heden geen meldingen. In de omgeving van Vilvoorde werden er wel enkele vondsten gedaan uit de bronstijd en de Romeinse periode en dan vooral langs de as Koningslo-Houtem (Sevenants 1987; In 't Ven e.a. 2005; Driesen e.a. 2012). Het archeologische onderzoek in Vilvoorde is tot nu toe kleinschalig gebleven. Vanaf 2008 gebeurden er een paar noodinterventies naar aanleiding van restauratiewerken en nieuwbouw in enkele historische panden (De Vriendt 2010; Reygel e.a. 2012; Wesemael 2013) en de melding van twee toevalsvondsten (Pauwels 2010; Vynckier 2013).

Officieel is er voor het eerst sprake van Vilvoorde als *Filfurdo in Bragbando* (779), in een document waarin verwezen wordt naar de schenking van Vilvoorde als koninklijk Karolingisch fiscusdomein of belastingsgebied, door Pepijn van Herstal (die leefde van 635 tot 714, grootgrondbezitter was en hofmeier werd van Austrasië, het noordoostelijke deel van het Merovingische koninkrijk), aan de abdij van Chèvremont bij Luik. Deze abdij nam een vooraanstaande plaats in Neder-Lotharingen maar was steeds een doorn in het oog van de Luikse prinsbisschoppen. Bevestigingen van deze schenking zijn terug te vinden in akten van 844 als in *pago Bracbatense Filfurdo* (Longlier), van 947 als *Fillefort* (Chèvremont) en in 972 wanneer de abdij van Chèvremont met al haar voorrechten en ook Vilvoorde werd overgedragen aan het keizerlijke, Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Aken. In de akte van 947 is trouwens voor de eerste keer uitdrukkelijk sprake van een *ecclesia*. Etymologisch zou de naam te verklaren zijn als een waternaam van een beek/rivier (*Fil*) en een doorwaadbare plaats (*furdo/vorde/voorde*) (Gysseling 1960).

Later kreeg de abdij van Ter Kameren er de rechten. De aftakeling van het keizerlijke gezag liet op termijn de hertogen van Leuven toe

hun macht tot aan de Zenne uit te breiden, wat leidde tot conflicten met de machtige tak van de Berthouts, een oud riddergeslacht uit de 11de eeuw uit de heerlijkheid Grimbergen, die op de andere oever van de rivier een actieve expansiepolitiek voerden (met de Grimbergse oorlog in 1139-1159 als apotheose). De nederlaag van de Berthouts zetten de hertogen van Brabant in 1192 er toe aan Vilvoorde de vrijheidskeure toe te kennen om op die manier hun westgrens te beveiligen. Vilvoorde kon zich van dan af ook politiek en economisch ontwikkelen. De loop van bijrivieren van de Zenne werden omgelegd om molens van water te voorzien en vanaf 1357 werd een stadsversterking opgericht met 25 torens en 4 stadspoorten (de Mechelse Poort richting noorden, de Leuvense Poort richting oosten, de Brusselse of Koepoort richting zuiden en de Vlaamse Poort richting westen). De omwalling werd vanaf 1851 geslecht. Tijdens het archeologisch begeleiden van rioleringswerken in de Koepoortstraat werden mogelijks de opgevulde gracht en restanten van de poort aangesneden (Wesemael 2013). Het tracé van de stadswallen, mooi aangegeven op het plan van Jacob van Deventer, is nog in het stratenplan te volgen: vooral langs de noordkant is het verloop van wal en gracht nog te merken aan de brede aanleg van de Franklin Rooseveltlaan.

De kern van de verdediging was de imposante burcht die vanaf 1375 onder impuls van hertog Wenceslas opgetrokken werd op de plaats van een oudere versterking op de rechteroever van de Zenne, vlak tegenover de kerk. De burcht die de verbindingen met Brussel, Mechelen en Leuven controleerde, deed vooral dienst als hertogelijke staatsgevangenis. De onstabiele van de ondergrond leidde tot meerdere consolidatiewerken. Na een laatste restauratie in 1713 werd ze in 1774/5 afgebroken. Een voor de ontmanteling opgemaakt grondplan toont de rechthoekige burcht met torens en brug, omgeven door een brede gracht en voorzien van puntige bastions in Vauban-stijl op de 4 hoeken (Nuytten 2006). De afbraak van de stadswallen en –muren volgden in 1782. Al in 1773 besliste Keizerin Maria-Theresia tot de bouw van een nieuw ‘tuchthuis’, dat uiteindelijk gerealiseerd werd op de linkeroever van de Zenne tegenover de plek van het geslechte kasteel. Het complex fungeerde achtereenvolgens als gevangenis, kazerne, landloperskolonie, militair lazaret en opnieuw gevangenis. Begin 20ste eeuw werd het complex ingericht als kazerne, tijdens de Eerste Wereldoorlog opnieuw als gevangenis en daarna weer als kazerne en dit tot in 1974. Een explosie in een buskruitfabriek blies in 1919 een aantal vleugels weg. Naar aanleiding van een toevalsvondst bij het aanleggen van een liftkoker werden twee robuuste funderingsmuren in baksteen met kalkstenen parament aangetroffen die waarschijnlijk behoorden tot een vroegere indeling van het tuchthuis (Vynckier 2013).

Economisch steunde Vilvoorde lange tijd op de lakenhandel, geweven met Engelse wol. De voornaamste aanvoerlijn liep over de Zenne, die vele eeuwen de enige verbinding met de Schelde en de zee was. Conflicten over de nadelige tolheffingen op de Zenne, eerst door Mechelen en later ook door Antwerpen op de Schelde verzwakten het economisch leven. Uiteindelijk mengde Brussel zich ook in het commerciële conflict. Brussel zou de bevaarbaarheid van de Zenne hebben gesaboteerd om op die manier de aanleg van een nieuwe waterweg af te dwingen: de zgn. Willebroekse vaart tussen Brussel en de Schelde. Dat Brussel de eigen rechten op het vervoer te water wilde monopoliseren, leidde tot spanningen. In 1477 kwam men overeen de werken uit te voeren op voorwaarde dat beide oevers binnen Brabant zouden liggen. Dit laatste om Mechelen te dwarsbomen. De graafwerken duurden van 1550 tot 1561. Eind 19de eeuw werd besloten de vaart aan te passen voor de zeevaart en werd de zone tussen Vilvoorde en Brussel zeehaven, waar hoofdzakelijk hout uit de Baltische regio aangevoerd werd.

De stadskerk, Onze-Lieve-Vrouw-van-Goede-Hoop, is zonder twijfel de opvolger van de eerste al in 947 vermelde Karolingische *ecclesia* waarvan we het *patrocinium* niet kennen. Deze stadskerk had diverse bouwfasen. Van de romaanse kerk is nog een stukje zichtbaar in het noordelijk deel van de latere gotische bouw. Tegenover de kerk groeide in de loop van de 12de eeuw een begijnhof, dat vanaf 1230 verrijkt werd met een infirmerie en vanaf 1254 met een kerk. Financieel wanbeheer leidde in de 16de eeuw tot bisschoppelijk toezicht. Het begijnhof doorliep meerdere woelige perioden, werd in de 17de eeuw ingenomen door huurlegers en takelde verder af onder het Frans en Hollands bewind. In 1844 werden de gebouwen openbaar verkocht en later zelfs grotendeels afgebroken om plaats te maken voor een openbaar plein. Van het begijnhof zijn nog delen van een toegangspoort en delen van de huizen in de kern van het huidige stadskwartier bewaard.

In 1623 kocht de dominicaner orde uit Brussel een privé-pand in de Lange Molenstraat (Molenstraat), een aankoop die met nog andere panden in de directe buurt wordt uitgebreid. Meermaals werd het kloosterleven verstoord door opeisingen voor de legering van militairen. In 1791 werd het klooster afgeschaft. Van dan was het achtereenvolgens kazerne, katoenfabriek, brouwerij, opslagplaats en mandenmakerij, een functie die leidde tot de alom bekende benaming *Mattenkot*. Nadien werd het een technische school. Na restauratie, waarbij een deel van het gebouw instortte, herbergt het de stedelijke administratieve diensten. Een proefsleuvenonderzoek (Deceuninck e.a. 2008) en een aansluitende opgraving (Reygel e.a. 2012) naar aanleiding van restauratiewerken leverden belangrijke informatie op over de bouwgeschiedenis en het bodemarchief van het kloostercomplex.

Na de vernieling van het convent der karmelietessen in Steenvoort (Peutie) kreeg deze orde in 1586 de beschikking over de vervallen gebouwen van het Sint-Niklaasgasthuis op de Meer (Leuvensestraat). Tussen 1641 en 1665 werd aan de nieuwe Onze-Lieve-Vrouw-van-Troostkerk gebouwd, die tenslotte in 1671 ingewijd werd. Bij het klooster hoorde ook een internaat. De kloosterorde werd tijdens de Franse revolutie ontbonden en de gebouwen werden deels verkocht en deels ingericht als kazerne. Begin 19de eeuw kon de orde de gebouwen terugkopen en er zich opnieuw vestigen. In 2009 voerde men een noodonderzoek uit in de kloosterkerk naar aanleiding van de restauratiewerken. Dit onderzoek leverde restanten van oudere vloerniveaus, funderingsporen, een stookvloertje, een kasseien wegeltje en enkele graven op. Het ingezamelde archeologisch vondstenmateriaal dateerde vooral uit de 14de tot de 16de eeuw (De Vriendt 2010). In 2010 werden in dezelfde kerk naar aanleiding van een toevalsvondst nog twee graven geregistreerd (Pauwels 2010).

Naast het al vermelde Sint-Niklaashospitaal bezat de stad ook een Onze-Lieve-Vrouwehospitaal, in het begin van de 13de eeuw gesticht door de Duitse Ridderorde. Langs de Vlaanderenstraat rest van dit complex, sinds 1238 beheerd door zusters augustinessen, enkel de kapel uit het einde van de 17de eeuw.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naar gelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context. Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingskern die teruggaat op een oude burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd.

Wat betreft de afbakening wordt er traditioneel van uitgegaan dat de aanwezige versterkingen in de eerste plaats louter defensieve structuren waren en als dusdanig infrastructuur met een zware belemmerende invloed op de stadsontwikkeling. Hieruit volgt de constructie om de stadswallen te beschouwen als grenzen aan de stadsgroei en dus als bepaling van stadsfasen. De stadswallen vormen een belangrijk onderdeel van de stedelijke identiteit en zijn als zodanig actieve componenten en bepalend voor de conceptuele stedelijke ruimte vóór de industriële periode en dus ook betekenisvol als afbakening van de complexe archeologische sites die steden zijn.

Omwille van al deze redenen wordt de grens van de archeologisch complexe en waardevolle ruimte vastgelegd op de buitenste afbakening van de stadsgracht rond de wallen en muren. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval. In een aantal gevallen werden de laatmiddeleeuwse muren tussen de 16de en de 18de eeuw vervangen door bastions en Vaubanversterkingen. De vergelijking met oudere stadsplannen laat echter steeds zien dat deze latere omwallingen ook de volledige laatmiddeleeuwse ruimte omvatten.

Het intekenen van de kernen gebeurde vanuit de ruimste perceelsafbakening en rekening houdende met belangrijke fysieke grenzen. Deze afbakening concentreert zich in de eerste plaats op de begrenzingen die zichtbaar zijn op de kaart, zoals stadsmuren, omwalling, stadsgrachten. Ook de open ruimtes tussen de bebouwde kern en strategische elementen zoals de rivieroever worden mee opgenomen. Op deze manier zijn we honderd procent zeker dat de afbakening van de historische stedelijke kernen in Vlaanderen dekkend is voor de volledige zone met complex stadsarcheologisch erfgoed (Tys e.a. 2010).

Bibliografie

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

BIESEMANS L. 2006: *800 jaar Begijnen en Karmelietessen van Onze-Lieve-Vrouw ten Troost te Vilvoorde*, Vilvoorde.

DECEUNINCK M., VANHOLME N. & VERDONCK A. 2008: *Voormalig Dominicanenklooster site "Mattenkot" proefsleuvenonderzoek*, Examino CVBA, Wevelgem.

DE MAEGD C. & VAN AERSCHOT S. 1975: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen 2n, Brussel-Gent.

DE PUE P. s.d.: *Geschiedenis van het oud Dominikanen klooster en college te Vilvoorde*, Gent.

DE STOBBELEIR D. 1980: Vilvoorde, in HASQUIN H. (ed.), *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek 2* (met de medew. Van Van Uytven R. & Duvosquel J.-M., Brussel, 1138-1141.

DE VRIENDT B. 2010: *Archeologisch noodonderzoek in de Basiliek OLV van Troost te Vilvoorde*, AS-Rapportage 2009 31, Mechelen.

DOPERÉ F. 2007: Micro-analyse van middeleeuwse bouwwallen. De steenhouwchronologie toegepast op de kerken van Anderlecht en Vilvoorde (Br. en Vl.-Brabant), *Archaeologia Mediaevalis* 30, Brussel, 187-191.

DRIESEN P., VAN DE STAAY I. & STEEGMANS J. 2012: *Het archeologisch onderzoek in het kader van de DN1000 aardgasvervoersleiding VTN2. Lot 1 en 2: Deeltraject Opwijk-Voeren*, Aron bvba Rapport 170, Sint-Truiden, 37-42.

GYSELING M. 1960: *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1226)* II, 1015.

IN 'T VEN I., WOUTERS W., DE BRUYNE T., VAN BELLINGEN S. & COOREMANS B. 2005: Een Gallo-Romeinse rurale nederzetting aan het Houtenveld in Houtem (Vilvoorde-Steenokkerzeel, prov. Vlaams-Brabant), in INGRID IN 'T VEN & DECLERCQ W. (eds.): *Een lijn door het landschap. Archeologie en het VTN-project 1997-1998*, Deel II, Archeologie in Vlaanderen, Monografie 5, 259-269.

KENNES H. & STEYAERT R. 2005: *Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie Vlaams-Brabant. Gemeente Vilvoorde, Deelgemeenten Vilvoorde en Peutie*, Bouwen door de eeuwen heen VLB1, (onuitgegeven werkdocumenten), Brussel.

MARIËN M.-E. 1957: La région bruxelloise avant 700, *Cahiers Bruxellois* II, 1.

- NAUWELAERS J. 1941 & 1950: *Histoire de la Ville de Vilvorde*, 2 vols., Paris – Bruxelles – Courtrai.
- NOPPEN C. 1950: Historiek en Artistiek van Onze-Lieve-Vrouwekerk te Vilvoorde, Vilvoorde.
- NUYTEN D. 2006: "Un immense bâtiment, d'aspect sinistre, posé au bord du canal": het voormalige tuchthuis van Vilvoorde, *M&L* 25.1, 6-28.
- PAUWELS D. 2010: *Vilvoorde – OLV van Troost basiliek (prov. Vlaams-Brabant), Rapportage vondstmelding 27 augustus 2010*, Tongeren.
- PEETERMANS H. & VAN GRUNDERBEEK W. 1976: *Geschiedenis van Vilvoorde tot begin 20e eeuw. Het onuitgegeven handschrift "Geschiedenis van Vilvoorde" door E. Verschueren*, Vilvoorde.
- PEETERS J.-P. 1971: Bloei en verval van de middeleeuwse stadsvrijheid Vilvoorde, *Eigen Schoon en de Brabander* 54, 1-26 & 135-144.
- PEETERS J.-P. 1975: *Bloei en verval van de middeleeuwse stadsvrijheid Vilvoorde*, Tielt.
- POUMON E. s.d.: *Vilvoorde, zijn ontstaan, zijn geschiedenis*, s.l.
- REYSEL P. & ERCOSKUN P. 2012: *Archeologische opgraving aan de Lange Molenstraat te Vilvoorde (site Mattenkot)*, Aron bvba Rapport 160, Sint-Truiden.
- SEVENANTS W. 1987: *Een archeologische inventaris van de kaarten N.G.I 23/3-4, 23/7-8 en 31/3-4. Nota's ten behoeve van een streekbeschrijving*, onuitgegeven licentiaatsthesis Katholieke Universiteit Leuven.
- TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingkernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.
- VERBESSELT J. 1950: Het ontstaan en de ontwikkeling van de stad Vilvoorde, *Eigen Schoon en de Brabander* 33, 1-28.
- VYNCKIER G. 2013: Muren, muren, muren en nog eens muren: archeologische toevalsvondsten in Vlaams-Brabant in 2013. *Archeologie 2013. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, 26-27.
- WESEMAEL E. 2013: *Prospectie met ingreep in de bodem en archeologische opgraving aan de Koepoortstraat te Vilvoorde*, Aron bvba Rapport 185, Sint-Truiden.
- <http://www.vilvoorde.be/product.aspx?id=367>; (geraadpleegd op 9 oktober 2014).
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Vilvoorde>; (geraadpleegd op 9 oktober 2014).
- KENNES H. 2005: *Vilvoorde* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/21868>; (geraadpleegd op 9 oktober 2014).
- KENNES H. 2005: *Vilvoorde* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/20266>; (geraadpleegd op 9 oktober 2014).

Is aangeduid als

- **Vilvoorde (Vilvoorde)** Deze zone omvat de historische stadskern van Vilvoorde.

Omvat

- **Rooseveltplein (Franklin) 191 (Vilvoorde)** Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd de overgang van de wal naar de gracht aangetroffen.
- **Grote Markt (Vilvoorde)** Er werd slechts 1 postmiddeleeuws bakstenen vloertje aangetroffen tijdens het onderzoek. Deze is waarschijnlijk te linken aan een eerdere bewoningslaag.
- **Grote Markt (Vilvoorde)** De vroegste bewoning kan teruggebracht worden tot de 11de - 12de eeuw aan de hand van een rechthoekig gebouwplattegrond en enkele greppels die wijzen op een prestedelijke bewoningsfase. In het oosten van het plangebied zijn funderingen gevonden die toegewezen kunnen worden aan de vroegere lakenhal uit de 15de eeuw. Ook sporen van het ondergronds toilet uit 1938 zijn teruggevonden tijdens de opgraving.
- **Heldenplein (Vilvoorde)** In mei 2023 werden tijdens rioleringswerken op het Heldenplein te Vilvoorde onverwacht menselijke resten aangetroffen, afkomstig van het historische kerkhof rond de O.-L.-V. van Goede Hoop-kerk. Omdat voorafgaand archeologisch onderzoek niet verplicht was gesteld, werd pas na deze toevalsvondst duidelijk dat het kerkhof nog grotendeels intact was en door de geplande werken ernstig bedreigd werd.
- **Heldenplein 12 (Vilvoorde)** Tijdens wegeniswerken werden skeletresten aangetroffen. De vondst werd gemeld bij het agentschap. De toevalsvondst die uiteindelijk resulteerde in een opgraving leverde talrijke informatie op over het kerkhof ten zuiden van de OLV- van Goede Hoopkerk.
- **Heldenplein 17A (Vilvoorde)** Tijdens het proefputtenonderzoek werden geen enkel post-middeleeuwse sporen en verstoringen aangetroffen.
- **Portaelsplein 68 (Vilvoorde)** Bij werken voor de aanleg van infrastructuurwerken werden menselijke resten aangetroffen.
- **Mechelsestraat (Vilvoorde)** Tijdens het proefputtenonderzoek zijn antropogene sporen aangetroffen die enerzijds terug te brengen zijn tot het bouwrijp maken van het terrein en de latere bouw van de klassenvleugel in het onderzoeksgebied en die anderzijds mogelijk in verband kunnen worden gebracht met de vroege bewoning langs de Mechelsestraat.

- **Kruisboogschuttersstraat (Vilvoorde)** Tijdens het proefsleuvenonderzoek in de Kruisboogschuttersstraat werden enkel recente sporen aangetroffen.
- **Mechelsestraat 63 (Vilvoorde)** Een schuilkelder uit WO II.
- **Portaelsstraat (Vilvoorde)** De aanleiding voor het archeologisch onderzoek op het historische kerkhof van de O.-L.-V. van Goede Hoop-kerk te Vilvoorde was het aantreffen van menselijke botresten tijdens graafwerken voor een nieuwe riolering.
- **Portaelsstraat 9 (Vilvoorde)** Bij infrastructuurwerken ten noorden van de O.L.V. van Goede Hoopkerk werd het historische kerkhof aangesneden.
- **F. Rooseveltlaan (Vilvoorde)** Tijdens infrastructuurwerken op de parking aan de Franklin Rooseveltlaan ter hoogte van huisnummer 51 werd een betonnen- en bakstenen constructie aangetroffen.
- **Tuchthuisstraat (Vilvoorde)** Bij archeologische werkbegeleiding werden de insteek van de brug uit 1880 en een fragment van een muur uit de 19de-20ste eeuw aangetroffen.
- **Van Helmontstraat 25 (Vilvoorde)** Proefsleuvenonderzoek in de Van Helmontstraat 25.
- **Witherenstraat 14-16 (Vilvoorde)** Naar aanleiding van een nieuwbouwproject vond een archeologische opgraving plaats.
- **Witherenstraat 14 (Vilvoorde)** In de Witherenstraat werden bij de proefsleuven enkele grondsporen, een bakstenen keldergewelf en meerdere muren in zandsteen aangetroffen.

Is deel van

- **Vilvoorde (Vilvoorde)**

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140042>